

Prof. dr. Christoph Ann LL.M. (Duke University*)

TERMÉKHAMISÍTÁS ÉS IPARJOGVÉDELEM**

I. Adalékok a termékhamisításról

A termékhamisítás mint probléma széles körben ismert. A témát Németország felvette G8-elnökségi, illetve EU-elnökségi programjába, és az Európai Közösségek Bizottsága egy akcióterv segítségével a jövőben szintén szigorúbban kíván fellépni a termékhamisítókkal szemben, mint ahogy azt korábban tette.

A termékhamisítás, vagyis más szellemi tulajdon-jogának megsértése nem új keletű jelenség. A hamisítás már a középkorban is problémákat okozott. Erről tanúskodnak a középkori könyvekben található „átkok” is. Tény, hogy *Eike von Repgow* Szász tükrének (Sachsem Spiegel) előszavában „leprát és poklot” kívánt annak, aki művét hamisítja, ebből szintén arra lehet következtetni, hogy *Repgow* tarthatott attól, hogy művét bitorolni fogják.

A védjegyhamisításról nagyjából ugyanez elmondható. A jelenséget valamennyi turista saját tapasztalatból is jól ismeri, és semmi esetre sem csupán Törökországból vagy a Távol-Keletről. Hamisított karórát sok esetben köztisztületnek örvendő bajor közjegyzők és ügyvédek is hordanak.

A hamisítás azonban napjainkban már a befektetési javakat sem kíméli. Erről tanúskodnak a fejlett országok vámhatósági statisztikái is, még akkor is, ha a hamisítás tényleges mértékére vonatkozó pontos adatok nyilvánvalóan nem állapíthatóak meg. A hamisítók ugyanis nem jelentkeznek önként a vámhatóságoknál.

A legújabb becslések szerint a német gépgyártási szektorban tevékenykedő vállalkozások több mint kétharmadát érinti a termékhamisítás. E cégek 30%-a forgalmának több mint 5%-ában számszerűsíti a termékhamisítás kapcsán keletkező veszteségét. Világviszonylatban a termék- és védjegyhamisítás által okozott kár körülbelül 176 milliárd USD-ra tehető, ami hozzávetőlegesen a világ kereskedelmi forgalmának 2%-át teszi ki. Munkahelyekben kifejezve: az éves veszteség az EU-ban, így Magyarországot is beleértve, körülbelül 300 000. A németországi munkavállalók évente körülbelül 70 000 munkahelytől esnek el. Az EU-ban a lefoglalt hamis termékek több mint 50%-a Kínából származik. Németországban a Kínából származó hamis termékek az összes lefoglalt szellemi tulajdon-jogot sértő termék kétharmadát teszik ki – 2008-ban mintegy 500 millió euró értékben.

* Gazdasági Jogi és Szellemi Tulajdon-jogi Tanszék, Müncheni Műszaki Egyetem.

** A Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület és a Magyar Védjegy Egyesület közös rendezvényén, 2009. szeptember 29-én tartott előadás rövidített változata. A cikkben kifejeződő állásfoglalás nem feltétlenül tükrözi az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle Szerkesztőbizottságának álláspontját.

Sajnálatosan kiemelkedő a hamis gépjármű-, illetve repülőgép-alkatrészek aránya, ami becslések szerint világviszonylatban az összes forgalomban lévő termék 10-15%-át teszi ki. Az ilyen típusú alkatrészek több okból is különösen ki vannak téve a hamisítás veszélyének.

- Ezek az alkatrészek tömegcikknek minősülnek.
- Az alkatrészek, mint az ún. „*after-sales*” (eladás utáni) ügyletek tárgyai, árpolitikai okokból nagyobb haszonnal rendelkeznek, mint az elsődleges felszerelések, mivel az alkatrészekre vonatkozó ügyletek a technikai kényszer miatt nagyobb teret engednek a magasabb haszonkulcsok alkalmazásának.
- A globalizáció eredményeként az alkatrészgyártás jelentős mértékben kihelyezésre (*outsourcing*) került a belföldön elfogadhatatlanul magasnak ítélt bérköltségek miatt, túlnyomórészt olyan országokba, ahol a bérek jóval alacsonyabbak.

Azokat az országokat pedig, amelyekben a bérek alacsonyak, gyakran fenyegeti a hamisítás veszélye. A teljes fenntartási, üzemeltetési és bekerülési költség (*total cost of ownership*) közgazdaságtanilag tiszta és hosszú távú fenntarthatóságot előirányzó számítása ezért már a kezdetektől megkívánt volna egyfajta óvatosságot a gyártási folyamatoknak az említett országokba való kihelyezése tekintetében. Az ilyen jellegű kalkuláció azonban gyakran elmarad, és így a gyártás kihelyezése a gyártási kompetenciák és a megfelelő jogi eszközök hiányának találkozását eredményezi, ami sokszor hamisításhoz vezet.

Több német autógyártó és beszállító esete is példaként szolgálhat e jelenségre. A gyártási folyamatoknak az alacsony bérezésű területekre történő kihelyezése olyan hamisított termékek megjelenését eredményezte, amelyek láthatóan ugyanabból a forrásból származtak, mint az eredeti darabok, amelyeknek a gyártása kihelyezésre került. A rendes munkaidő alatt jogszerűen üzemeltetett gyártóberendezéseket éjszakánként és hétvégenként egyszerűen továbbhasználták hamisított termékek előállítására.

Mindezek alapján tehát megállapítható, hogy a hamisítás napjainkban – a tíz évvel ezelőtti helyzettel szemben – már nem csupán a fogyasztási javakat, hanem egyre inkább a beruházási javakat is érinti. A hamisításra mindemellett a globalizáció is élenkítőleg hat, aminek eredményeként a termékhamisítás világszerte egyre nagyobb méreteket ölt.

II. A hamisítás elleni fellépésel kapcsolatos nehézségek a célországokban

A hamis termékek célországai számára a hamisítás elleni fellépés kapcsán a legfőbb problémát a világméretű árukereskedelem pusztá dimenziója jelenti. A célországok rendszerint nagy kereskedő nemzetek, hiszen azok kecsegtetnek a legnagyobb forgalommal és hozammal. Ugyanakkor azonban az előállított hamis termékek egy része a származási országban, vagy legalábbis a származási régióban marad, tehát helyben felhasználásra kerül.

Így például ismertek olyan esetek Szingapúrból, ahol a Bosch elektromos gépek iránt érdeklődőknek a szaküzletben bemutatták mind az eredeti, mind a hamisított terméket azzal, hogy bár az eredeti sokkal jobb minőségű, azonban ritkább használatra esetleg a körülbelül

fele annyiba kerülő hamis termék is alkalmas lehet. Ehhez hasonlóan Kínában arra volt példa, hogy nyugati autógyártók szerződéses szervizeiben megkérdezték a vevőket, hogy eredeti vagy utángyártott alkatrészeket szeretnének-e vásárolni. E kérdésben tehát a vevő maga dönthetett.

Abban az esetben, ha a hamis terméket a nagy kereskedelmi kapacitású államok valamelyikébe szállítják, akkor a hamisítónak vagy a minőség kérdését – pontosabban a jó minőség látszatának keltését – kell megoldania, vagy a logisztikai akadályt kell leküzdenie. Amennyiben a hamisító e két probléma valamelyikére megoldást talál, akkor a másikkal már aligha kell foglalkoznia. Mindezt ismét jól példázza a gépkocsi-, illetve a repülőgép-alkatrészek esete: a hamisítónak abban az esetben nem kell igazán tartania a vámhatósági határellenőrzéstől, ha a hamis termék annyira jó minőségűnek tűnik, hogy így az ellenőrző vámhivatalnoknak fel sem tűnik, hogy éppen hamis terméket ellenőriz. A vámhivatalok jelentései szerint az ilyen esetek száma egyre növekszik.

Ezzel ellentétben, ha a termék hamis volta felismerhető, a hamisítónak nagyobb erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy az ellenőrzést elkerülje. Ez utóbbi esetben a hamisítónak az árut el kell rejtene vagy álcázni kell azt valamivel, illetve korrumpált vámhivatalnokokat kell találnia és bevonnia, akik közreműködnek a hamis áruk behozatalában. E tekintetben fontos szerepet játszik az is, hogy a hamis termékeket milyen nagyságrendben importálják.

Mindegy azonban, hogy a hamisító miként oldja meg a fenti két problémát, a hamis termékek célországokban a sértett jogtulajdonosok, illetve a vámhatóságok végül minden esetben a tömeges mennyiség okozta problémával kénytelenek szembesülni.

Bár e kérdés szintén megoldható érdemben az RFID-technológia (*radio frequency identification* – rádióhullámú azonosítás) segítségével, az azzal kapcsolatos költségek napjainkban még szinte megfizethetetlenek. Végeredményben ez azt jelenti, hogy az RFID-technológia sem kínál (még) ésszerű megoldást. A keresleti oldalon még mindig könnyebb lehet a fellépés. Aki képes a vevőkben tudatosítani, hogy a hamis termékek csak rövid távon költséghatékonyak, például azért, mert biztonsági kockázatot rejtenek magukban, az befolyásolni tudja az olyan termékek iránti keresletet, amelyek hamis volta felismerhető. Természetesen az ilyen fellépés nem lehet eredményre vezető, ha a termék jogellenes eredete nem ismerhető fel.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a hamis termékeknek a célországokban történő vámvizsgálata ugyan egy a lehetséges eszközök közül, de a legtöbb esetben nem túl hatékony. A vizsgálatok ugyanis csak az olyan termékek behozatalát tudják meggátolni, amelyek hamis termékként azonosíthatóak. Mindemellett a határokon túlnyúló áruforgalom teljes behozatali ellenőrzése – vámhatóság vagy határrendőrség útján – elfogadhatatlanul drága, és közgazdaságilag sem nyújt hatékony megoldást. A keresleti oldalon azért könnyebb a fellépés, mert a hamis termékek általában csekélyebb értékűek. Természetesen mindez feltételezi a hamis áruk felismerhetőségét, ami azonban a legtöbb esetben nem áll fenn.

III. A hamisítás elleni fellépéssel kapcsolatos nehézségek a származási országokban

A célországokhoz képest a származási országok esetében más problémák merülnek fel. Az áruforgalom pusztán mennyisége itt kevésbé jelent gondot, tekintettel arra, hogy az ipar-, és piacfelügyeleti hatóságoknak, valamint a pénzügyi igazgatásnak van egyfajta rálátása a kérdésekre. Számos országban, így például Kínában vagy Vietnamban mindehhez további két tényező társul.

- Először is ezekben az országokban olyan tekintélyelvű struktúrák működnek, amelyek még a reálszocialista múltat idézik. Ennek következtében a felügyeleti és ellenőrző struktúrák többnyire rendelkezésre állnak.
- Mindezzel összefüggésbe hozható, hogy ezekben az országokban a gazdaság legtöbbször központi irányítás alatt állt, és a nagyobb vállalatok sokáig a „nép tulajdonában”, ténylegesen azonban állami tulajdonban voltak. Kínában hosszú ideig maga a [nép]felszabadító hadsereg mintegy nagyvállalatként működött. Mindez szintén arra enged következtetni, hogy a hatóságok megfelelő információval és felügyeleti jogosultsággal rendelkeznek.

Az információ és a felügyelet hiánya mellett szólhat ugyanakkor Kína esetében az ország mérete és szövetségi jellegű megosztottsága. Mindezek miatt továbbra is vitatott, hogy a pekingi központi kormány vajon nem tud, vagy nem akar mindenhova elérni. Bizonytalan továbbá az is, hogy miként egyeztethető össze a kínai állami vezetés azon állítása, miszerint a külföldiek számára is olyan erős szabadalmi jogi védelmet kívánnak kiépíteni, „mint az acél, és semmi esetre sem olyan lágyat, mint a tofu” (szójasajt), annak érdekében, hogy Kínát mihamarabb csúcstechnológiai központtá fejlesszék.

Különösen azokban az országokban, ahol a bérek és az ahhoz kapcsolódó költségek alacsonyak, gyakran nagy problémát jelent, hogy az állami infrastruktúra részét képező igazságszolgáltatás nem működik elég hatékonyan. A nyugati vállalatvezetők gyakran alábecsülik az említett hiányosságok és az – ezen államokat a (nyugati) vállalkozások számára látszólag vonzóvá tevő – alacsony bérköltségek között fennálló szoros összefüggést. Természetes ugyanis, hogy az ezekre az államokra jellemző alacsonyabb adó- és bérszínvonal egyik jelentős oka éppen az infrastrukturális hiányosságokban, így például a lassú és korrupt közigazgatásban és bíraskodásban rejlik.

Mindezek alapján szinte naivnak tűnik a hozzáállás, amely egyrészt dicséri az alacsony költségeket, másrészt azonban az említett infrastrukturális hiányosságokra visszavezethető nehézségekre panaszkodik. A magas színvonalú infrastruktúrát ugyanis meg kell fizetni. Abban az esetben pedig, ha valamely országban mégis olyan, a fejlett országokra jellemző színvonalú infrastruktúra működik, amelyért csupán „harmadik világbeli árat” kell fizetni, csupán átmeneti helyzetről lehet szó. Magyarországon is éppen ez tapasztalható: ahogy a bérekkel kapcsolatos költségek emelkednek, úgy hagyják el az első nyugati befektetők az országot Ukrajna irányába.

IV. Ellenstratégiák

A hamisítás elleni fellépést célzó stratégiák a vázolt problémák miatt csak ritkán működhetnek tisztán jogi alapon. Azokban az országokban ugyanis, ahonnan a hamis termékek származnak, a fő problémát éppen a közigazgatás és az igazságszolgáltatás területén fennálló végrehajtási hiányosságok képezik.

Politikai nyomásgyakorlással közép- és hosszú távon mindez esetleg javítható, azonban a politikai jellegű intézkedések időigényesek. Ehhez társul még Kína esetében az ország nagysága és gazdasági jelentősége, valamint az ezekből következő tény, hogy Kína nagymértékben ellenáll a külső nyomással szemben.

Minderre rendkívül jó példa a hamisítással kapcsolatos kérdések alakulása azóta, hogy Kína 2002-ben a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tagjává vált. Annak ellenére, hogy javulás mutatkozik Kínában a hamisítás elleni küzdelem területén, nem következett be az a fejlődés, amelyet sokan vártak a szellemi alkotások védelmével összefüggésben. A kisebb országok pedig, mint például Svájc, nincsenek abban a helyzetben, hogy hatásos politikai nyomásgyakorlást fejtsenek ki. Az olyan „címzettek” mint Kína, ezért nem is veszik őket komolyan.

A politikai befolyásolás mindaddig tehát csupán korlátozottan működhet, amíg a „címzett” országok politikai szervezetének legalább egy része be nem látja azt, hogy a szellemitulajdon-jogok hatékony védelme nem csupán a külföldiek számára előnyös, hanem ugyanígy a belföldi innovációs folyamatokra is élenkítőleg hat, és ezzel a belföldieknek azon csoportját növeli, akik ebből a védelemből profitálhatnak.

Jogi szempontból ezért teljesen jónak kell megállapítani: annak ellenére, hogy a hamis termékek származási országaira történő további politikai ráhatásra és a hamis termékek potenciális célszországba történő behozatalának jogi eszközökkel való megnehezítésére továbbra is szükség van, a jövőben a hamisítás elleni küzdelemnek az egyes szakterületeket átívelő módon kell megvalósulnia.

Műszaki szempontból több megoldás képzelhető el az adott technológiák szerint, például:

- termékazonosítók alkalmazása – színkódok, hologramok, RFID-jelek stb. –, mivel az eredetiségjelzők és a hatékonyabb egyedi azonosítók egyszerűbben felismerhetővé teszik a hamisítványokat;
- a termékek komplexitásának növelése, pl. technológiai integrációval vagy szoftver beépítésével annak érdekében, hogy megnehezítsék az utánzásukat;
- a technológia szétválasztása, pl. különböző technikai bonyolultságú termékcsoportok bevezetése a „biztonságos” és a hamisító országokban, vagy a technológiailag érzékeny gyártási lépések titokban tartása annak érdekében, hogy nehezebbé tegyék a hamisítók hozzáférését a legmodernebb technológiákhoz;
- digitális jogkezelés (DRM).

Végül, a technológiafejlesztő cégek információs politikájuk megváltoztatásával is védekezhetnek a termékhamisítás ellen. Amíg korábban a szabadalmi oltalom (vagy más iparjogvédelmi jog) megszerzése és érvényesítése számított a jogosulatlan másolatok elleni fő eszköznek, az iparjogvédelmi jogok gyenge érvényesíthetősége annak mérlegelésére kényszeríti a technológiafejlesztő cégeket, hogy vajon a szabadalmi oltalom megszerzése (az azzal járó közzétételi kötelezettség miatt) nem árt-e többet, mint amennyit használ.

Ezáltal a minden egyes szabadalmi bejelentést megelőző stratégiai mérlegelés, hogy egy adott találmány szempontjából a (költséges és időben korlátozott, viszonylag könnyen érvényesíthető) szabadalmi oltalom vagy a találmánynak (költséghatékonyabb és időben korlátlan, azonban hosszabb időtartamig ténylegesen védhető) know-how-ként való titokban tartása nyújt-e hatékonyabb védelmet, egy további, eddig nemigen vizsgált szemponttal egészül ki.

V. A hamisítás hatása az iparjogvédelmi rendszerre

Amennyiben helytálló az a feltételezés, hogy a találmányok (először) a szabadalmi eljárás során történő közzétételük által jutnak el a termékhamisítókhoz, és hogy a termékhamisítók talán célzottan ezeket kutatják a hatósági adatbázisokban, akkor a jövőben a feltalálók, illetve munkáltatóiknak a hamisítás kockázatát is számításba kell venniük, amikor arról hoznak döntést, hogy igényeljenek-e szabadalmi oltalmat, vagy know-how-ként tartsák titokban találmányukat. Ennek következtében a termékhamisítás nemcsak egyes személyek alanyi jogait sérti – ami már önmagában is súlyos problémát jelent –, hanem az iparjogvédelmi rendszer hatékony működését is mindinkább veszélyezteti, mivel annak üzleti alapját érinti, azaz a jogrendszer azon ígérését, hogy kizárólagos jogot biztosít azon találmányok nyilvánosságra hozataláért cserében, amelyek a bejelentési országban megfelelnek a szabadalmazhatóság anyagi jogi követelményeinek. Amennyiben egy jogrendszer nem tudja biztosítani a találmány nyilvánosságra hozataláért cserébe nyújtott jog érvényesítését, a feltalálók, illetve munkáltatóik inkább lemondanak majd a találmány nyilvánosságra hozataláról, és nem tesznek szabadalmi bejelentéseket.

Gazdasági szempontból ezt a jelenséget az oltalmi jogok megszerzésére fordítandó költségek növekedéseként lehet kifejezni. A teljes fenntartási, üzemeltetési és bekerülési költség ugyanis nem kizárólag a szabadalmi hivatal előtti bejelentési eljárás közvetlen költségeit – így a hivatali igazgatási szolgáltatási díjakat és a szabadalmi ügyvivők díját – foglalja magában, hanem e költségek közé sorolandó minden olyan kiadás is, amely a bejelentéssel kötelezően együtt járó közzététel következményeként merül fel.

A bejelentési eljárás közvetett következményei az alábbi okokra vezethetők vissza:

- a versenylőny elvesztésére, mivel a bejelentő versenytársai a találmány közzététele útján jutnak (először) információhoz, amelynek felhasználásával a találmány megoldásához hasonló megoldásokat dolgozhatnak ki;

- azon tartalékokra, amelyeket legalább arra az esetre szükséges képezni, ha a találmányra nem adnak szabadalmi oltalmat, és a találmányt know-how-ként is titokban lehetett volna tartani;
- a K+F költségekre, amit a bejelentő versenytársai megtakarítanak, hiszen ők már támaszkodhatnak a közzétett találmány technikai színvonalára, és saját forrásaikat már csak az e szint fölötti megoldások kidolgozására kell fordítaniuk;
- a hamisítás okozta károkra, amelyek a bejelentési eljárásban megvalósuló közzététel következményei.

Az információs elem mindig döntő szerepet játszik: amíg korábban elsősorban a szabadalommal védett termék forgalomba hozatala hordozta magában a termékhamisítás kockázatát, azaz hogy harmadik személyek a szabadalmas kizárólagos jogának megsértésével lemásolják a terméket, és ezáltal olyan bevételre tesznek szert, amely tulajdonképpen a szabadalmast illetné meg, addig ma már a találmánynak a bejelentési eljárásban való közzétételével lehet hamisítási károkkal számolni. Ez a kockázat csak azóta áll fenn, amióta a szabadalmi adatbázisok széles körű elérhetősége következtében a hamisítás helyszínén sem jelent nehézséget az azokhoz való hozzáférés, azok használata. Ennek következtében a termékhamisítók számára is kulcstényezővé vált az információtechnológia.

Ebben rejlik azonban a probléma: ha egy szabadalmi bejelentő saját magának árt a bejelentési eljárás részét képező közzététellel, mivel ez a közzététel a hamisítókat juttatja információhoz, és a közzététellel keletkező oltalmi jogot éppen a hamisító országokban nem tudja érvényesíteni, a bejelentő át fogja gondolni bejelentési stratégiáját, és nagy valószínűséggel korlátozni fogja azt, ami viszont a szabadalmi rendszer által előmozdítandó világméretű technológiatranszfert károsítja.

Az Európai Szabadalmi Hivatal adatai szerint ma az emberiség technológiai ismereteinek 85%-a szabadalmi adatbázisokban található. Ha ez az ismeret már az oltalmi idő lejáratá előtt nemcsak hozzáférhető, hanem a jogosultat megkerülve ki is használható, akkor a jogosultak nem tesznek majd szabadalmi bejelentést, hanem helyette – lehetőség szerint – inkább know-how-ként titokban tartják ismereteiket.

Ily módon a szabadalmi bejelentések száma világszerte csökkenni fog, mivel a nem megfelelő jogvédelemmel rendelkező országokban benyújtott bejelentéseknél még kevésbé célszerű magatartás kizárólag azon országokban bejelentést tenni, ahol megfelelőek a jogérvényesítési lehetőségek. Aki ugyanis így tesz, az közkincként adja át találmányát a hamisítók számára, elveszíti annak lehetőségét, hogy a jövőben valaha is profitáljon a hamisítók országai által biztosított jogvédelem várható javulásából.

A fentiek miatt két eljárási lehetőség ésszerű:

- szabadalmi bejelentést tenni valamennyi fontos országban, figyelmen kívül hagyva azok jelenlegi jogvédelmi hiányosságait vagy
- nem tenni semmilyen szabadalmi bejelentést, és know-how-ként védeni saját találmányainkat.

Amennyiben a Föld legnagyobb hamisító államai nem tesznek hamarosan lépéseket igazságszolgáltatási rendszereik hiányosságainak felszámolására, akkor a technológiailag fontos találmányokra vonatkozó szabadalmi bejelentések száma azokban az államokban is csökkenni fog, amelyek erre egyébként semmi okot nem szolgáltatnának. Emiatt a termékhamisítás semmiképpen sem csak az egyes feltalálókat és a szabadalmi bejelentőket fenyegeti, hanem az iparjogvédelmi jogok rendszerének egészét – éppen a fejlődő országok hátrányára, amelyek a leginkább rászorulnak a technológia áramlására.

VI. Összefoglalás

Összegezve a fentieket:

1. A termékhamisítás súlyos gazdasági problémává vált.
2. A célországokban a hamisítás elleni hatékony fellépés a globális árucseré kiterjedtsége miatt hiúsul meg.
3. A származási országokban elsősorban nem az oltalmi jogok megszerzése jelent problémát, hanem azok érvényesítésének hiányosságai.
4. A termékhamisítás elleni hatékony védelem a politikai nyomás mellett mindenekelőtt műszaki intézkedéseket is igényel. Mivel ez költséges és nem minden termék esetében kivitelezhető, a feltalálóknak és munkáltatóiknak célszerű mérlegelni az oltalmi jogok megszerzéséről való lemondást.
5. Mivel a termékhamisítás azt eredményezi, hogy kevesebben fognak szabadalmi oltalmat igényelni, és több megoldást fognak titokban tartani, a termékhamisítás nemcsak egyes személyek jogait veszélyezteti, hanem a teljes szabadalmi rendszert.

Függelék

Jogesetek a termékhamisítás témaköréből

1. Németország

Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a beruházási javak hamisításával kapcsolatban német jogeset még nem született. Ez azonban csak első látásra meglepő. A szerző szerint – egykori kollégájával, a Mannheimi Törvényszék bírójával is konzultálva e kérdésről – legalább három olyan ok hozható fel, amely magyarázatot ad az ilyen jogesetek hiányára.

1. A beruházási javakat érintő hamisítás szinte soha nem ismerhető fel ilyenként. A gyártókat nem lehet megtalálni, az importőrök pedig minden esetben saját jóhiszeműségükre hivatkoznak.
2. Mivel a beruházási javakat érintő hamisítás gyakran biztonsági problémákat is felvet, a sértetteknek általában nem áll érdekükben ezen esetek nyilvánosságra hozatala, ugyanis saját forgalmuk csökkenésétől tartanak azáltal, hogy a fogyasztók a hamis termékek piacon való jelenlétéről tudomást szereznek.

3. A célországokban ritkán lépnek fel az igazi hamisítókkal szemben – akik nem összevetésztendőek a szabadalombitorlókcal – , mivel azok nem rendelkeznek ott vagyonnal. Senki sem kíván azért peres eljárásba bocsátkozni a hamisítókcal szemben, hogy később annak költségeit is neki kelljen megfizetnie.

Bár külföldről ismert néhány jogeset, jelenleg úgy tűnik, hogy csak azok a jogtulajdonosok tudnak sikeresen fellépni, akik méretükből adódóan az ilyen eseteknek megfelelő nyilvánosságot tudnak biztosítani, mint pl. a Siemens a sanghaji Pudong repülőtérrel a belvárosba közlekedő lebegő mágnesvasújtjával (maglev) párhuzamos kínai projekt kapcsán, vagy a Daimler az ún. City Smart esetében, amely a több szabadalmi oltalom alatt álló alkatrészt is tartalmazó Smart modellnek a hihetetlen vakmerő másolata.

A kis- és középvállalkozások a mai napig komoly nehézségekkel küzdenek jogaik érvényesítése terén. Egyesek inkább kivonulnak Kínából, vagy nem csúcstechnológiájukkal vannak jelen a kínai piacon.

A jogtulajdonosok alkalmanként megpróbálják a hamisításból profitáló belföldi személyeket felelősségre vonni.

2. A Louis Vuitton az Amerikai Egyesült Államokban

A francia luxustermékeket előállító divatcég, a Louis Vuitton két internetszolgáltató cég ellen indított eljárást milliós nagyságrendű kártérítést követelve. A kaliforniai Akanoc Solutions és a Managed Solutions Group olyan weboldaknak szolgáltatót tárhelyet, amelyeken Louis Vuitton- és egyéb luxustermékek hamisítványait kínálták eladásra.

A Louis Vuitton 2007 óta eredménytelenül próbálkozott figyelmeztetések kiküldésével megakadályozni a hamis termékeknek a honlapokon folytatott értékesítését. 2009 augusztusában a Észak-Kalifornia Állami Törvénysszéke (Northern District of California) 32,4 millió USD összegű kártérítés megfizetésére ítélte a tárhelyszolgáltatókat. A bíróság azzal indokolta szigorú ítéletét, hogy a cégek tulajdonosai tudtak a hamisítók jogsértő üzleteléséről, és ennek ellenére nem vezettek be semmilyen intézkedést ennek megszüntetésére.

A LOUIS VUITTON védjegy a Moët Hennessy Louis Vuitton luxusárukat gyártó konszern tagja. Ez a konszern ismert a termékhamisítás elleni fellépés iránti elkötelezettségéről. 2008-ban a cégsoport eredményesen perelte be az Ebay online aukciós házat, amely ügyben rekordösszegű, 38,8 millió eurós kártérítési összeget ítél meg a bíróság. A párizsi kereskedelmi bíróság álláspontja szerint ugyanis az Ebay nem tett megfelelő intézkedéseket a termékhamisítás ellen.

3. A Microsoft Kínában

A kelet-kínai Suzhou városi bírósága 2009 augusztusában négy férfit ítél szabadságvesztésre és pénzbüntetésre, akik jogosulatlanul többszöröztek és terjesztettek Windows XP szoftvereket. Az elítéltek kiiktatták a szoftver másolásvédelmi és eredetiség-ellenőrzési funkcióit, majd *Tomato Garden Windows XP* néven ingyenesen, online terjesztették azt.

Becslések szerint 2004 óta 10 millió internethasználó töltötte le a szoftvert a *tomatolei.com* honlapról. Az elítéltek a honlapon elhelyezett reklámokból évente kb. 300 000 euró bevételre tettek szert.

A Tomato Garden két üzemeltetőjét az elért gazdagodás visszatérítésén felül három és fél éves börtönbüntetés letöltésére és fejenként egymillió jüan (kb. 100 000 euró) megfizetésére kötelezte a bíróság. A jogsértésben közreműködő további két személyt két év szabadságvesztésre és fejenként 100 000 jüan (kb. 10 000 euró) megfizetésére ítélték.

Megjegyzendő, hogy a kínai hatóságokat a szoftvergyártók érdekeit képviselő szervezet, a Business Software Alliance (BSA), amelynek egyik alapítója a Microsoft, értesítette 2008 júniusában az interneten elérhető jogsértő ajánlatról.

Fordította: Tóth Zita és Udvardy-Nagy Kinga